

Oplæg til rækkefølge og prioritering af anbefalinger under 10- årsplanen for psykiatri og mental sundhed

Oplæg til rækkefølge og prioritering af anbefalinger under 10-årsplanen for psykiatri og mental sundhed

© Sundhedsstyrelsen, 2024.

Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
2300 København S

www.sst.dk

september 2024

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	3
1. Introduktion	4
1.1. Læsevejledning	4
2. Anbefalinger til rækkefølge og prioritering	4
2.1. Tydelig prioritering i 2025-2027	7
2.2. Nødvendig fleksibilitet i 2028-2030	7
2.3. Midler til løbende opfølgning og justering af indsatserne	8
3. Baggrund	9
3.1. Rådgivning fra Nationalt råd	9
3.2. Økonomisk ramme for 10-årsplanen	10
3.3. Grundlæggende forudsætninger for 10-årsplanen	10
Bilag	12

1. Introduktion

Indenrigs- og sundhedsministeren har bedt Sundhedsstyrelsen og Social- og Boligstyrelsen om, på baggrund af rådgivning fra Nationalt råd for psykiske lidelser og mental sundhed, at udarbejde et oplæg til rækkefølge og prioritering af anbefalingerne i styrelsernes [faglige oplæg til en 10-årsplan](#) for psykiatri og mental sundhed.

I nærværende oplæg præsenteres styrelsernes anbefalinger til rækkefølge og prioritering af de anbefalinger, som endnu ikke er omfattet af en politisk aftale, i årene 2025-2030. Oplægget tager afsæt i regeringens prioritering af et fagligt løft af psykiatriområdet frem mod 2030, jfr. afsnit 3.2.

1.1. Læsevejledning

I afsnit 2 præsenteres anbefalinger til rækkefølge og prioritering af anbefalinger. Dernæst beskrives baggrund i afsnit 3, herunder hvordan Nationalt råd for psykiske lidelser har rådgivet, samt den økonomiske ramme og de grundlæggende forudsætninger for 10-årsplanen.

2. Anbefalinger til rækkefølge og prioritering

Det faglige oplæg består af 37 anbefalinger for et ambitiøst og langsigtet løft af den samlede indsats til mennesker med psykiske lidelser og bedre mental sundhed i Danmark. Flere af de initiativer, der anbefales i det faglige oplæg, er allerede helt eller delvist igangsat. I dette afsnit præsenteres anbefalinger til rækkefølge og prioritering af anbefalinger fra det faglige oplæg i årene 2025-2030.

Det anbefales, at den overordnede vision for 10-årsplanen er, at mennesker i psykisk mistrivsel eller med psykiske lidelser lever et bedre liv. Det kræver et gradvist løft af fagligheden og kapaciteten i indsatsen til mennesker med psykiske lidelser, og styrelserne anbefaler, med rådgivning fra Nationalt råd for psykiske lidelser og mental sundhed, at anbefalingerne udmøntes inden for fire områder:

1. Behandling og indsatser tættere på hjemmet i 2025
2. Bedre forløb for patienter under indlæggelse i 2026
3. Bedre sammenhæng på tværs af social- og sundhedsområdet i 2027
4. Forebyggelse og tidlig indsats i 2028-2030

Det fremgår af tabel 1-4 nedenfor, hvordan anbefalingerne foreslås udmøntet inden for de fire områder i år 2025, 2026, 2027 og 2028-2030. Anbefalingerne i tabellerne falder overvejende ind under overskrifterne for de

fire områder, men enkelte anbefalinger skiller sig ud. Inden for hvert område er det vurderet, hvor stor en del af regeringens prioriterede midler til psykiatriområdet, det foreslås at prioritere til de enkelte anbefalinger. Prioriteringsgraden er illustreret ved farvekoder (sort, mørkegrå og lysegrå). Jo mørkere farve, desto flere midler anbefales det, at der tildeles indsatsen. Det anbefales således, at indsatser med sort farvekode tildeles flest midler de(t) pågældende år, mens indsatser med lysere farvekode tildeles færre. Rådet har ikke anbefalet, at nogen af de 37 anbefalinger i det faglige oplæg bør udgå. Det anbefales derfor, at alle anbefalinger i tabel 1-4 implementeres i forskellig grad. Styrelserne har vurderet, at anbefaling 37 i fagligt oplæg om bedre digital understøttelse af sammenhængende forløb for borgerne løftes i et andet regi, da anbefalingen er mere omfattende og berører flere områder end psykiatri.

Det forventes, at de indsatser, som har en sort farvekode i tabel 1-4 og dermed kræver de største investeringer, også vil have en høj effekt på målsætningerne (jf. styrelsernes oplæg til justerede målsætninger og indikatorer). Tilsvarende er det vigtigt at prioritere de øvrige indsatser med mindre investeringer i overensstemmelse med vægtningen af midler.

Styrelserne har lagt fire kriterier til grund for drøftelse af rækkefølge og prioritering af anbefalinger, som er beskrevet nærmere i afsnit 3.1. Der anbefales en tydelig prioritering af indsatser i årene 2025-2027 (jf. afsnit 2.2). Omvendt er der i 2028-2030 indlagt større mulighed for fleksibilitet, så der kan prioriteres midler til områder, hvor der viser sig særlige behov undervejs i 10-årsplanarbejdet (jf. afsnit 2.3).

Tabel 1	
2025: Behandling og indsatser tættere på hjemmet og hjælp til børne- og ungdomspsykiatrien	Vægtning af midler
Opbygning og omlægning af kapaciteten i socialpsykiatrien, styrkede udgående teams fra psykiatrien samt kapacitetsløft til børne- og ungdomspsykiatrien og fagligt kvalitetsløft (Disponible midler på regeringens reserve for året: 343,4 mio. kr.)	
Opbygning og omlægning af kapaciteten i socialpsykiatrien, med fokus på bedre overgange mellem behandlingspsykiatrien og socialpsykiatrien samt tidlige, forebyggende og fleksible tilbud, herunder udbredelse af sociale akuttilbud m.m. - Del 1	
Udgående tværfaglige teams fra psykiatrien til individuel støtte og behandling i nærmiljøet	
Kapacitetsløft til børn, unge og deres familier i børne- og ungdomspsykiatrien	
Bedre behandling af voksne med lette til moderate psykiske lidelser i primærsektor	
Fagligt kvalitetsløft (fagligt forarbejde, opfølgning og implementeringsstøtte)	

Tabel 2	
2026: Bedre forløb for patienter under indlæggelse	Vægtning af midler
Øget kapacitet og specialiserede tilbud under indlæggelse, regionalt behandlingstilbud til børn og unge med psykisk lidelse og samtidigt misbrug samt behandling af somatisk sygdom (Disponible midler på regeringens reserve for året: 463,3 mio. kr.)	
Øget kapacitet og specialiserede tilbud under indlæggelse i psykiatrien	
Øget kapacitet og kvalitet til specifikke patientgrupper med udgangspunkt i analyse og beskrivelser af forløb	

Styrkelse af kommunalt behandlingstilbud til børn og unge i psykisk mistrivsel, eksempelvis med civilsamfundets indsatser*	
Behandling af somatisk sygdom blandt mennesker med psykiske lidelser	
Et bredt uddannelses- og kompetenceløft af socialpsykiatrien og styrket rekruttering - Del 1	
Regionalt behandlingstilbud til børn og unge med psykiske lidelser og samtidigt misbrug	
Specialiserede sociale tilbud til børn og unge med svære psykiske lidelser, der forebygger forværring af symptomer og indlæggelser i psykiatrien	
Tydeliggørelse af recovery-orienteret rehabilitering i serviceloven, styrket sagsbehandling og etablering af et myndighedssamarbejde	
<i>*Udvidelsen afventer resultater af foranalyse og fagligt forarbejde i 2025</i>	

Tabel 3	
2027: Bedre sammenhæng for patienter på tværs af social- og sundhedsområdet	Vægtning af midler
Tværasektorielt samarbejde og styrket fagligt fundament for en bedre psykiatri (Disponible midler på regeringens reserve for året: 499,4 mio. kr.)	
Øget kapacitet og kvalitet til specifikke patientgrupper med udgangspunkt i analyse og beskrivelser af forløb	
Opbygning og omlægning af kapaciteten i socialpsykiatrien, med fokus på bedre overgange mellem behandlingspsykiatrien og socialpsykiatrien samt tidlige, forebyggende og fleksible tilbud, herunder udbredelse af sociale akuttilbud m.m. - Del 2	
Forbedret og fremskudt visitation og opfølgning på socialpsykiatriske indsatser, herunder styrket samarbejde mellem social- og behandlingspsykiatri	
Bedre behandling af voksne med lette til moderate psykiske lidelser i primærsektor	
Indsatser for pårørende til mennesker med psykiske lidelser*	
Styrket fagligt fundament for en bedre psykiatri (Danske Multidisciplinære Psykiatri Grupper, Nationale Kliniske Anbefalinger og national afstigmatiseringsindsats)*	
Afdækning af forløb der fører til dom til behandling	
<i>*Midler udløber i 2026</i>	

Tabel 4	
2028-2030: Forebyggelse og tidlig indsats, forskning, styrket opsøgende indsats til de mest udsatte og styrkelse af igangsatte 10-årsplansindsatser	Vægtning af midler
(Disponible midler på regeringens reserve for 2028: 500 mio. kr., 2029: 400 mio. kr. og 2030: 300 mio. kr.)	
Øget kapacitet til specifikke patientgrupper med udgangspunkt i analyse og beskrivelser af forløb	
Styrkelse og justering af udvalgte igangsatte 10-årsplansinitiativer	
Opsøgende og udgående indsatser til de sværest syge og mest socialt udsatte	
Et bredt uddannelses- og kompetenceløft af socialpsykiatrien og styrket rekruttering - Del 2	
Varige midler til forskning	
Indsatser til mennesker med mistrivsel og tidlige tegn på psykisk lidelse i kommuner og almen praksis	

Forebyggelse af somatisk sygdom og mental sundhedsfremme målrettet mennesker med psykiske lidelser	
Indsatser til styrket mental sundhed i befolkningen	
Opsamling og vurdering af løbende evalueringer af 10-årsplansarbejdet fra 2023-2029 med henblik på målrettet udmøntning af midler i 2030	

2.1. Tydelig prioritering i 2025-2027

Det anbefales, at der i årene 2025-2027 sker et samlet løft af faglighed og kapacitet på tværs af regioner og kommuner. I disse første år anbefales fokus fortsat at være på de fem hovedprioriteter i styrelsernes faglige oplæg til en 10-årsplan (jf. side 16 i [det faglige oplæg](#)) og på de områder, hvor der på nuværende tidspunkt - med afsæt i rådgivning fra Nationalt råd for psykiske lidelser og mental sundhed - vurderes at være det største og mest presserende behov.

I 2025 anbefales således et fokus på at styrke **behandling og indsatser tættere på hjemmet, dvs. indsatser uden for hospitalerne**, og hjælp til børne- og ungdomspsykiatrien (jf. tabel 1), hvor der er presserende kapacitetsudfordringer og et stort behov for nytænkning.

Som en helt fundamental forudsætning for et vellykket kapacitetsløft, anbefales det også, at der afsættes midler til at sikre et **fagligt kvalitetsløft** af indsatsen i psykiatrien og socialpsykiatrien. Dette kræver bl.a. et bredt uddannelses- og kompetenceløft i socialpsykiatrien.

I 2026 er anbefalingen at understøtte **bedre forløb for patienter under indlæggelse** (jf. tabel 2), **dvs. på hospitalerne**.

Dernæst anbefales det, at der i 2027 prioriteres indsatser, som understøtter **bedre sammenhæng på tværs af social- og sundhedsområdet** (jf. tabel 3). Bedre sammenhæng er dog ikke kun et anliggende i 2027, men et vigtigt fokus i hele 10-årsplanarbejdet. Både patienter/borgere, pårørende og aktører på tværs af sektorer peger fortsat på, at der her er en stor og uløst opgave.

2.2. Nødvendig fleksibilitet i 2028-2030

I 2028-2030 anbefaler styrelserne, at der prioriteres midler til **forebyggelse og tidlig indsats, forskning, styrket opsøgende indsats til de mest socialt udsatte og styrkelse af udvalgte igangsatte 10-årsplansindsatser** (jf. tabel 4).

Det anbefales, at der i prioriteringen af indsatser i 10-årsplanen er en særlig opmærksomhed på at sikre varige midler til **forskning** i forebyggelse og behandling af psykiske lidelser. Hvis der ikke øremærkes midler til forskning på området i årene 2025-2027 gennem Danmarks Frie Forskningsfond, foreslås forskning også prioriteret og finansieret gennem 10-årsplanen i disse år. Denne prioritering bygger bl.a. på rådgivning fra Nationalt råd for psykiske lidelser og mental sundhed.

Forskning er en højt prioriteret indsats i styrelsernes faglige oplæg til en 10-årsplan, som både understøtter den faglige udvikling af indsatsen, kompetenceløft og bedre rekruttering og fastholdelse af kompetente medarbejdere på tværs af faggrupper. Derfor understøtter forskning flere af de grundlæggende forudsætninger for et succesfuldt fagligt løft af indsatsen til mennesker med psykiske lidelser (jf. afsnit 3.3).

2.3. Midler til løbende opfølgning og justering af indsatserne

Et centralt element i den forandring, som 10-årsplanen skal give anledning til, er en løbende opfølgning på de iværksatte tiltag med henblik på at justere og tilpasse indsatserne, som illustreret i figur 1. Det anbefales at ske i takt med, at der gøres erfaringer og gennemføres forskning eller evalueringer.

Udviklingen i målsætninger og indikatorer for 10-årsplanen følges gennem de årlige statusrapporter og de faglige vurderinger. De faglige vurderinger kan danne grundlag for politisk stillingtagen til, om der er behov for ændringer for at kunne indfri ambitionerne for 10-årsplanen. Derfor anbefales det også, at der løbende reserveres midler til eventuel justering af igangsatte indsatser. De afsatte midler kan også prioriteres til uforudsete behov, eksempelvis for kapacitet i regioner eller kommuner.

Det foreslås, at midlerne udmøntes efter rådgivning fra Nationalt råd for psykiske lidelser og mental sundhed. Hertil foreslås, at en andel af midlerne i 2030 reserveres til at justere udvalgte igangsatte indsatser efter behov baseret på den faglige vurdering i 2029.

Figur 1: Implementering ved hjælp af evaluering og løbende justering

3. Baggrund

I januar 2022 udgav Sundhedsstyrelsen og Social- og Boligstyrelsen et [fagligt oplæg til en 10-årsplan for bedre mental sundhed og en styrket indsats til mennesker med psykiske lidelser](#). Det faglige oplæg består af 37 anbefalinger for et ambitiøst og langsigtet løft af den samlede indsats på tværs af sektorer, både i forhold til mental sundhed og i forhold til en styrket indsats til mennesker med psykiske lidelser. Det faglige oplæg præsenterede fem prioriterede områder, hvor behovet var størst og af fundamental betydning for at sikre en langsigtet udvikling. De fem prioriterede indsatser er:

1. Opbygning af et lettilgængeligt tilbud i kommunerne til børn og unge med psykisk mistrivsel
2. Styrkede indsatser til mennesker med svær grad af psykisk lidelse
3. Afstigmatisering af psykisk lidelse
4. Styrkede tværfaglige og evidensbaserede miljøer
5. Forskning og udvikling

(kilde: side 16 i [fagligt oplæg](#))

I september 2022 indgik et bredt flertal af Folketingets partier en [politisk aftale om en 10-årsplan for psykiatrien og mental sundhed](#). Med aftalen blev der taget hul på anbefalingerne under de fem prioriterede områder.

I den politiske aftale fra 2023 om ["En bedre psykiatri - hurtigere behandling til børn og unge, bedre akut hjælp og større tryghed for medarbejderne"](#) blev der taget hul på yderligere anbefalinger fra det faglige oplæg. Flere af de initiativer, der anbefales i styrelsernes faglige oplæg, er således allerede igangsat.

I efteråret 2023 anmodede regeringen Sundhedsstyrelsen og Social- og Boligstyrelsen om på baggrund af rådgivning fra Nationalt råd for psykiske lidelser og mental sundhed, at udarbejde et oplæg til prioritering og rækkefølge af anbefalingerne i styrelsernes faglige oplæg til en ti-årsplan for psykiatri og mental sundhed.

3.1. Rådgivning fra Nationalt råd

Nationalt råd for psykiske lidelser og mental sundhed har rådgivet om rækkefølge og prioritering af anbefalinger. En oversigt over repræsentanter i rådet fremgår af bilag 1. Det skal bemærkes, at der er forskellige holdninger blandt medlemmerne af rådet. For eksempel vurderer nogle rådsmedlemmer, at forebyggelse bør ligge tidligt, men størstedelen af rådet ser andre tungtvejende grunde til at prioritere indsatser til bl.a. de sværest syge først. Her skal det også bemærkes, at der er initiativer på andre ressortområder, som har til formål at forebygge psykisk mistrivsel, herunder Trivselskommissionen. Endelig skal det nævnes, at rådet ikke har anbefalet, at nogen af de 37 anbefalinger i det faglige oplæg bør udgå.

Det anbefales desuden, at initiativer under fagligt oplæg også tænkes ind i andre planer og initiativer på sundheds- og socialområdet hvor relevant. Eksempelvis kan der i Kræftplan V arbejdes med opsporing og udredning af kræft hos mennesker med psykiske lidelser, og der anbefales et fokus på at tænke initiativer på tværs af

sundheds-, social- og beskæftigelsesområdet. Ligeledes anbefales det, at det generelle arbejde med digitalisering i sundhedsvæsenet også favner psykiatri, så udviklingen på områderne følges ad, og der derved ikke opbygges parallelle spor.

Rådgivningen fra Nationalt råd for psykiske lidelser og mental sundhed har fundet sted siden juni 2023, bl.a. på fem rådsmøder, gennem skriftlige kommentarer og på bilaterale møder. For at facilitere processen har styrelserne foreslået fire kriterier for rækkefølge og prioritering af anbefalingerne, som rådet fik fremlagt på mødet i december 2023. De fire kriterier var:

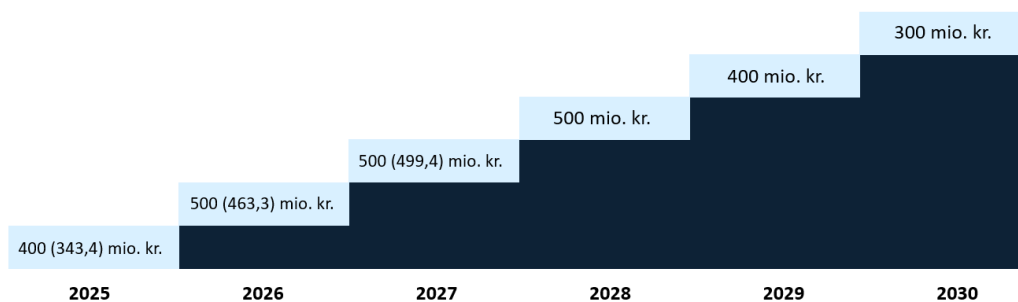
1. Bred iværksættelse af anbefalinger
2. Gradvis kapacitetsopbygning
3. Vidensopbygning/afdækning inden implementering
4. Effektfulde investeringer

3.2. Økonomisk ramme for 10-årsplanen

Forslag til rækkefølge, prioriteringen og den konkrete gennemførelse af anbefalingerne sker inden for regeringens afsatte økonomiske ramme til området. Den gradvise tilførsel af midler henover årene er illustreret i figur 2 nedenfor, hvor de lyseblå felter viser, hvor mange ekstra midler, der tilføres år for år i den periode, som dette oplæg om prioritering og rækkefølge omhandler. Den konkrete implementering af anbefalinger bør således tage højde herfor og skaleres derefter. Midlerne for 2025-2030 skal ses i sammenhæng med de midler, der er afsat i de foregående år.

Samlet set vil psykiatrien i 2030 være løftet med 4,3 mia. kr. siden 2019.

Figur 2: Regeringens prioritering af midler (mio. kr.) til 10-årsplanen for psykiatrien og mental sundhed, 2025-2030

Note: I 2025-2027 er der allerede disponeret midler til øvrige initiativer i 10-årsplanen. I parenteserne fremgår de disponible midler, som foreslås prioriteret til anbefalinger i nærværende oplæg.

3.3. Grundlæggende forudsætninger for 10-årsplanen

I det [faglige oplæg til en 10-årsplan](#) pegede en lang række aktører på, at der er fire grundlæggende forudsætninger for et succesfuldt fagligt løft af indsatsen til mennesker med psykiske lidelser. De grundlæggende forudsætninger fremgår af boks 1. Det er vigtigt, at der er fokus på at understøtte disse forudsætninger.

Boks 1**Grundlæggende forudsætninger:**

1. Et gradvist, strategisk og langsigtet kapacitetsløft for at imødekomme behovet for indsatser og behandling, herunder flere medarbejdere på tværs af både sociale og sundhedsfaglige indsatser
2. Bedre rekruttering og fastholdelse af kompetente medarbejdere på tværs af faggrupper samt kompetenceløft
3. Mere fleksibel opgavevaretagelse
4. En tydeligere ansvarsfordeling i opgaveløsningen og bedre sammenhæng på tværs af sektorer

(Kilde: fagligt oplæg side 14)

Den første forudsætning imødekommes i prioritering og rækkefølge ved, at det i alle årene frem til 2030 anbefales, at langt hovedparten af midlerne går til at øge kapaciteten i indsatsen til mennesker med psykiske lidelser på tværs af regioner og kommuner. Kapacitetsmidlerne bør både bruges på flere medarbejdere, tidsvarende fysiske rammer og et kompetenceløft med særligt fokus på socialpsykiatrien.

Den anden forudsætning kræver et stort og vedvarende fokus i regioner og kommuner på at sikre attraktive arbejdspladser, stærke faglige miljøer i regi af bl.a. Danske Multidisciplinære Psykiatri Grupper (DMPG) samt synlighed om såvel resultater for patienterne/borgerne, karriereveje mv. På nationalt niveau anbefales der fortsat at være fokus på at afstigmatisere psykiske lidelser, styrke rammerne for forskning og udvikle solide faglige rammer baseret på evidens og bedste viden. Der skal desuden sikres et tilstrækkeligt uddannelses- og kompetenceniveau hos medarbejderne, som en forudsætning for, at de fagligt kan arbejde vidensbaseret.

Den tredje og fjerde forudsætning understøttes i styrelsernes arbejde med faglige rammer, analyse og beskrivelser af forløb for forskellige målgrupper samt i udviklingen og udbredelsen af initiativer på tværs af sektorer. Her tilstræbes mere fleksibel opgavevaretagelse på tværs af faggrupper, en tydelig ansvarsfordeling mellem sektorerne og et forpligtende samarbejde på tværs af kommune, praksissektor og sygehus. Desuden anbefales det, at der etableres et myndighedssamarbejde, bl.a. med fokus på, at rammerne i lovgivningerne på social-, sundheds-, skole-, uddannelses- og beskæftigelsesområdet understøtter samarbejde og sammenhæng på tværs.

Bilag

Bilag 1: Repræsentanter i Nationalt råd for psykiske lidelser og mental sundhed

Nationalt råd for psykiske lidelser og mental sundhed har rådgivet Sundhedsstyrelsen og Social- og Boligstyrelsen i arbejdet på fem møder mellem juni 2023 og maj 2024, gennem skriftlige kommentarer og på bilaterale møder.

Tabel 1: Repræsentanter i Nationalt råd for psykiske lidelser og mental sundhed

- EN AF OS-ambassadører
- SIND - Landsforeningen for psykisk sundhed
- Landsforeningen Af nuværende og tidligere Psykiatribrugere
- Bedre Psykiatri
- Psykiatrifonden
- Danske Patienter
- Det Sociale Netværk
- Rådet for Socialt Udsatte
- Danske Regioner
- Region Hovedstadens Psykiatri
- Psykiatrien i Region Syddanmark
- Psykiatrien i Region Midtjylland
- Kommunernes Landsforening
- Aarhus Kommune
- Høje Taastrup Kommune
- Svendborg Kommune
- Børne- og Ungdomspsykiatrisk Selskab
- Dansk Selskab for Almen Medicin
- Dansk Psykiatrisk Selskab
- Dansk Psykolog Forening
- FOA
- Dansk Sygepleje Selskab
- Dansk Sygeplejeråd
- Lægeforeningen
- Lægevidenskabelige Selskaber
- Dansk Socialrådgiverforening
- Socialpædagogernes Landsforbund
- Dansk Selskab for Fysioterapi
- Ergoterapeutforeningen
- Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering
- Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
- Uddannelses- og Forskningsstyrelsen
- Sundhedsdatastyrelsen
- Styrelsen for Patientsikkerhed
- Statens Institut for Folkesundhed
- Sundhedsstyrelsen (sekretariat)
- Social- og Boligstyrelsen (sekretariat)
- Indenrigs- og Sundhedsministeriet (observatør)
- Social-, Bolig- og Ældreministeriet (observatør)

Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
2300 København S

www.sst.dk

Sundhed for alle ♥+●